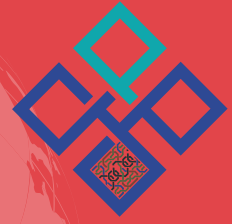

ORMER PERSPEKTİF SERİLERİ

OCAK 2015, NO: 8

ORMER
SAMEC

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
Center for Middle Eastern Studies
مركز دراسات الشرق الأوسط

ŞAS PARTİSİ'NDE NELER OLUYOR?

DR. ELДАР HASANOĞLU

Lisans derecesinin 2005 yılında Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bitirdikten sonra Marmara Üniversitesi İslam Hukuku Bilim Dalında yüksek lisans(2007), Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında doktora(2012) yaptı. 2013'te Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi alanında öğretim üyesi olarak göreve başlayan Hasanoğlu, aynı zamanda Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nde İsrail'in dini, siyaseti ve sosyal yapısı üzerinde çalışmalar yapmaktadır.

İsrail Politikasında Şas Partisi: Tarihi Seyri

Şas Partisi, Haredi/Ultra-Ortodoks bir partidir ve tabanını Ortadoğu ve Akdeniz'e kıyı ülkelerden göç ederek İsrail'e gelen Sefarad ve Mizrahi Yahudiler oluşturmaktadır. İsrail Aşkenaz toplumunca hor görülen Sefarad ve Mizrahi Yahudilerinin haklarını korumak amacıyla, 1984'te eski İsrail Hahambaşısı R. Ovadya Yosef'in¹ önderliğinde kurulmuştur. Dikkat edilmelidir ki, partiye oy verenlerin tamamı Haredi yaşam tarzını benimsemiş kimseler olmayıp, çoğunlukla Avrupalı öğeler taşımayan Yahudi kültürünü benimsemiş Ortodoks ve muhafazakâr Yahudilerdir. Partinin ideolojisi "eski ihtişamlı günlere kavuşmak ve Sefaradlara yönelik düzenli ekonomik ve sosyal ayrımcılığı önlemek" olarak belirtilmiştir. Şas Partisi daha

çok düşük gelirli kesimin sesi olup, Knesset'te onların lehine lobcilik yapıyordu. Şas'ın iktidar ortağı olduğu dönemlerde, çadırlarda yemek dağıtılıp yurtlar inşa edilerek düşük gelirli ailelerin bu yurtlarda ikamet ettirilmesi sağlanmaktaydı. Parti kendi tabanını kaybetmemek için yoksullukla mücadele etmek yerine, yoksullara destek çıkma çizgisini benimsemiştir, ifadesi doğru bir değerlendirme olabilir. Bu nedenle de, Şas Partisi'nden olan bakan ve milletvekillerinin adı yolsuzlukla gündeme geldiğinde, bu olaylardan parti tabanı pek fazla etkilenmemekteydi. Nitekim Şas Partisi Maayan ha-Hinuh ha-Torani adlı kendisine bağlı okullarda devletin belirlediği eğitim müfredatını tam olarak uygulamasa da bu okullar için devletten yüklü miktarda bütçe almaktaydı. Fakat Ovadya Yosef'in ölümünden sonra tabanda bir erime-

Şas Partisi, Haredi/ Ultra-Ortodoks bir partidir ve tabanını Ortadoğu ve Akdeniz'e kıyı ülkelerden göç ederek İsrail'e gelen Sefarad ve Mizrahi Yahudiler oluşturmaktadır.

nin olduğu görülmektedir. Parti, aile üyeleri ve ailenin ileri gelenlerinin bir şirketine dönüşmesi sonucu, diğer sağcı partiler lehine giderek oy kaybetmektedir.²

Şas Partisi kuruluşundan itibaren tek başına hükümet kurmaya yetecek kadar vekil sayısına ulaşamadığı için koalisyonlarla iktidarda temsil edilmiş, bazen ise muhalefette kalmıştır. Seçim yıllarına göre partinin Knesset'teki üye sayısı aşağıda verilmiştir. Bu tablodaki sayı seçimde kazanılan sandalye sayısını değil, Knesset'te parti çatısı altında temsil edilen üye sayısını göstermektedir.³

Meclis	Yıl	Üye Sayısı
11	1984-1988	4
12	1988-1992	6
13	1992-1996	6
14	1996-1999	10
15	1999-2003	18
16	2003-2006	12
17	2006-2009	13
18	2009-2013	11
19	2013-2014	13

Partinin hükümetteki temsili aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:⁴

Hükümet ve Süresi	Bakanlık	Bakan	Süresi	
21	13.09.1984-20.10.1986	Portfoliosuz Bakan	Yitzhak Haim Peretz	13.09.1984-18.12.1984
		İçişleri Bakanı	Yitzhak Haim Peretz	24.12.1984-20.10.1986
22	20.10.1986-22.12.1988	İçişleri Bakanı	Yitzhak Haim Peretz	20.10.1986-06.01.1987
		Portfoliosuz Bakan	Yitzhak Haim Peretz	25.05.1987-22.12.1988
23	22.12.1988-11.06.1990	Göç ve Uyum Bakanı	Yitzhak Haim Peretz	22.12.1988-11.06.1990
		İçişleri Bakanı	Aryeh Der'i (dışarıdan)	22.12.1988-11.06.1990
24	11.06.1990-13.07.1992	İletişim Bakanı	Rafael Pinhasi	11.06.1990-13.07.1992
		İçişleri Bakanı	Aryeh Der'i (dışarıdan)	11.06.1990-13.07.1992
		Göç ve Uyum Bakanı	Yitzhak Haim Peretz	11.06.1990-13.07.1992
25	13.07.1992-22.11.1995	İçişleri Bakanı	Aryeh Der'i	13.07.1992-11.05.1993
		Portfoliosuz Bakan	Aryeh Der'i	11.05.1993-07.06.1993
		İçişleri Bakanı	Aryeh Der'i	07.06.1993-14.09.1993
26	22.11.1995-18.06.1996	---	---	---
27	18.06.1996-06.07.1999	Emek ve Sosyal Refah Bakanı	Eliyahu Yişay	18.06.1996-06.07.1999
28	06.07.1999-07.03.2001	Emek ve Sosyal Refah Bakanı	Eliyahu Yişay	06.07.1999-11.07.2000
		Ulusal Altyapı Bakanı	Eliyahu Suissa	06.07.1999-11.07.2000
		Dini İşler Bakanı	Yitzhak Kohen	06.07.1999-11.07.2000
		Sağlık Bakanı	Şlomo Benizri	06.07.1999-11.07.2000

Şas Partisi kuruluşundan itibaren tek başına hükümet kurmaya yetecek kadar vekil sayısına ulaşamadığı için koalisyonlarla iktidarda temsil edilmiş, bazen ise muhalefette kalmıştır.

29	07.03.2001-28.02.2003	Başbakan Yrd./İçişleri Bakanı	Eliyahu Yişay	07.03.2001-23.05.2002
		Başbakan Yrd./İçişleri Bakanı	Eliyahu Yişay	03.06.2002-28.02.2003
		Sağlık Bakanı	Nissim Dahan	07.03.2001-23.05.2002
		Sağlık Bakanı	Nissim Dahan	03.06.2002-28.02.2003
		Kudüs İşleri Bakanı	Eliyahu Suissa	07.03.2001-23.05.2002
		Kudüs İşleri Bakanı	Eliyahu Suissa	03.06.2002-28.02.2003
30	28.02.2003-04.05.2006	---	---	---
31	04.05.2006-31.03.2009	Başbakan Yrd./Sanayi, Ticaret ve Emek Bakanı	Eliyahu Yişay	04.05.2006-31.03.2009
		İletişim Bakanı	Ariel Atias	04.05.2006-31.03.2009
		Portfoliosuz Bakan	Yitzhak Kohen	04.05.2006-14.01.2008
		Dini İşler Bakanı	Yitzhak Kohen	14.01.2008-31.03.2009
		Portfoliosuz Bakan	Meşulam Nahari	04.05.2006-31.03.2009
32	31.03.2009-18.03.2013	Başbakan Yrd./İçişleri Bakanı	Eliyahu Yişay	31.03.2009-18.03.2013
		Dini İşler Bakanı	Yakov Margi	31.03.2009-18.03.2013
		Konut ve İnşaat Bakanı	Ariel Atias	31.03.2009-18.03.2013
		Devlet Bakanı	Meşulam Nahari	31.03.2009-18.03.2013
33	18.03.2013-03.12.2014	---	---	---

Şas Partisi genelde sağ eğilimli partilerle koalisyona girerek hükümette temsil edilmiştir.

Şas Partisi genelde sağ eğilimli partilerle koalisyona girerek hükümette temsil edilmiştir. 2013 seçimlerinin ardından kurulan 33. Hükümette, koalisyon ortağı olan Yair Lapid'in (Yeş Atid Partisi lideri) Şas Partisi'nin koalisyonda yer almasına karşı çıkmasıyla birlikte kabineye girememiş ve İşçi Partisi'nin yanında yer alarak muhalefette kalmıştır.⁵

R. Ovadya Yosef'in manevi liderliğinin yanında Yitzhak Haim Peretz, Aryeh Der'i, Eliyahu Yişay, Ariel Atias gibi figürler parti içerisinde lider isimler olmuşlardır. 1999'da parti başkanı Aryeh Der'i bakanlığı döneminde rüşvet aldığı iddiasıyla ceza alıp 2 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Aslında Şas Partisi 1999'dan itibaren yolsuzluk ve rüşvet suçlamaları iddiaları ile gündeme gelmiştir. Aryeh Der'i'den

başka Rafael Pinhasi, Yair Levi, Ofer Hugi, Yair Peretz, Şlomo Dayan ve Şlomo Benizri gibi bu partiye mensup bakan ve milletvekilleri de dolandırıcılık ve rüşvet suçlarından mahkûm edilmişlerdir. 1999'da Der'i'nin hapsedilmesi üzerine Yosef onu başkanlıktan uzaklaştırarak yerine Yişay'ı atamıştır. Yosef'in yakın çevresi, Yosef'in Yişay'ı Der'i'den daha çok sevdiğine ve ona tercih ettiğine tanıklık etmektedirler. Onlar Yosef'in Der'i hakkında "başına buyruk davranan ve partinin imajına zarar veren bir politikacı", Yişay hakkında ise "sadık ve haddini bilen öğrenci" kanaatinde olduğunu dile getirmektedirler. Nitekim bazıları 1999'da Der'i'nin parti başkanlığından uzaklaştırılmasını, Yosef'in partinin iplerini tamamen kendi eline alması olarak yorumlamışlardır.⁶

Şas Partisi 1999'dan itibaren yolsuzluk ve rüşvet suçlamaları iddiaları ile gündeme gelmiştir.

2013 seçimlerinden önce R. Ovadya Yosef, parti dini yönetim konseyi ile birlikte karar alarak parti önderlerinden Der'î, Yişay ve Ariel Atias'ın birlikte çalışmasını kararlaştırmış, partide üçlü liderlik tesis etmiştir.

Yolsuzluktan hapsedilmesine rağmen partinin birçok yandaşı Der'înin suçsuz olduğuna, politikadaki cadı avına kurban gittiğine inanmış ve ona desteklerini esirgememişlerdir. 2002'de hapisten çıktıktan sonra Der'î, milletvekili olmasını engelleyen yedi yıllık bir temizlenme sürecine girmiştir. Ekim 2012'de Der'înin yeniden partinin başına geçtiğinde Yişay'a emanetçi gibi davranması iki lider arasında çekişmenin başlamasına sebep olmuş, bu durum Yişay'ın Aralık 2014 tarihinde Şas Partisinden ayrılarak ha-Am İtanu (Halk Bizimledir) adlı yeni bir parti kurmasıyla sonuçlanmıştır. Şas Partisi yöneticileri ise Der'înin yanında durmuş, bu bağlamda Ovadya Yosef'in meşru varisininin Yişay değil Şas partisi olduğu konusunda Sefarad din adamlarından imza toplamışlardır.⁷

Parti İçi Gerilimin Sebepleri

2013 seçimlerinden önce R. Ovadya Yosef, parti dini yönetim konseyi ile birlikte karar alarak parti önderlerinden Der'î, Yişay ve Ariel Atias'ın birlikte çalışmasını kararlaştırmış, partide üçlü liderlik tesis etmiştir.⁸ Mayıs 2013'te parti içi seçimlerde Der'înin parti başkanlığını resmi olarak kazanmasının⁹ ardından, Der'î ile Yişay'ın yıldızının barışmadığı, aralarının gergin olduğu ifade edilmektedir. Bu gerginliğin sebepleri parti meselelerinde görüş ayrılığı ile sınırlı kalmayıp kişisel ilişkilere de yansdığı görülmektedir. Atias ise milletvekilliğinden istifa etmekle Der'înin rakibi olmaktan çıkmıştır.

Der'înin Yişay'ı parti içi karar alma mekanizmasından dışlamaya çalıştığı, ona yakın bürokratları görevden alıp yerlerine kendi adamlarını atadığı,¹⁰ bundan dolayı parti içerisinde kamplaşmaya sebebiyet verdiği ifade edilir.¹¹ Hatta R. Ovadya Yosef'in defin töreninde bile Der'înin Yişay'a konuşma fırsatı vermediği rivayet

edilmektedir. Devam eden zamanda Der'înin Yişay'a davranışının daha da sertleştiği, parti çatısı altında faaliyet göstermesi için ileri sürdüğü şartlarla onu partiden uzaklaştırdığı ifade edilir. Aslında Der'înin Yişay'ı gazetecilere açıklamada bulunmama ve parti ile ilgili demeçler vermemesi konusunda yazılı uyarıda bulunmasıyla, Yişay'ın ayrılma konusu bitmiş sayılıyordu.¹² Ağustos 2014'te Der'î parti üyelerine mesaj göndererek kendinden habersiz parti adına açıklamada bulunmama konusunda uyarısına rağmen, Yişay buna uymayarak aynı gün medyaya röportaj vermiş ve gündemde olan birçok meseleye dair açıklamalarda bulunmuştur. Bu sırada Gazze operasyonlarını överek koalisyon ortaklığı konusunda hükümete göz kırpan Der'îye karşı Yişay, Netanyahu ile koalisyon ortaklığına karşı çıktığını yinelemiş, böylece Der'înin otoritesini kabullenmediği mesajını vermişti.¹³

Aradaki gerginliğin sebeplerinden biri de Der'înin yönetiminde olan partinin ciddi oy kaybı yaşamasıdır. Farklı kamuoyu araştırma kurumlarının yaptığı çalışmalara göre, Şas Partisi seçimlere girerse kazanacağı sandalye sayısı en iyi ihtimalle 7 veya 8 olacaktır. Oysaki son seçimlerde parti 11 sandalye ile Knesset'e girmişti.¹⁴ Partinin oy kaybını ortaya koyan başka bir örnek ise, Ağustos ayının sonlarına doğru R. Ovadya Yosef'in anısına düzenlenen konferansa katılımcı sayısının 2000'i aşmadığı olgusudur. Oysaki Yosef'in defin törenine katılanların sayısı yüzbinlerle ölçülmekteydi. Dikkat edilmelidir ki bu konferansa Yişay ile birlikte Yosef'in oğullarından ikisi de katılmamıştır. Bu başarısız toplantı için Der'înin 112.000 dolar masraf etmesi de eleştiriler arasındadır.¹⁵ Yişay'a yakın kaynaklar Der'înin bir diktatör gibi davrandığını ve parti içi demokrasinin olmadığını, hatta parti tüzüğüne bile

uyulmayıp Der'î'nin keyfi uygulamalarına teslim edildiğini ifade etmişlerdir.¹⁶

Yişay'ın Ayrılma Süreci

Yişay'ın partiden ayrılması bir anda gerçekleşmemiştir. Der'î'nin parti başkanlığını ele almasından sonra taraflar arasında gerginlikler yaşandığı için Yişay'ın bunlardan rahatsız olduğu biliniyor, bu duruma bir son vermek için girişimde bulunacağı bekleniyordu. Nitekim kendisine yakın bürokratların görevden alınmasına tepki olarak 24 Kasım'da konuşurken Yişay ayrılığın sinyalini vermiş, Der'î ile arasında "gerçek ve derin bir güven krizi" olduğunu belirtmişti.¹⁷ Fakat Yişay'ın partiden ayrılıp yeni bir parti kurmaya kalkışacağı pek de tahmin edilmiyordu. Çünkü arada bir çatlaşım oluşmaması için partide hem politikacılar hem de din adamları aktif olarak devredeydi ve görüşmeler gerçekleştiriliyordu. Nitekim son güne kadar Yişay'ın partiden ayrılmayacağı, partinin dini yönetim kurulu üyelerinin (Moetzet Gdoley ha-Torah/ Tevrat Uleması Konseyi) sözünden çıkmayacağına yönelik yorumlar yapılıyordu.¹⁸

Ekim 2014'te parti toplantısında Der'î konuşma yaparak Yişay'ın faaliyetlerinin çok değerli olduğunu ve onunla tam işbirliği içerisinde yola devam etmek istediğini beyan etmiş, Knesset üyesi Yakov Margi de partide herhangi bir çatlaktan bahsedilmeyeceğini söylemiştir.¹⁹ Nitekim Yişay kendisi Aralık ayının ilk haftasında arkadaşlarıyla görüşmeler yaparak onlara danışmış, hafta sonunda hatta partinin dini yönetim kurulu üyesi R. Şimon Ba'dani ile görüşerek partiden ayrılmayacağı kararını vermiştir.²⁰ Yişay'ın bu kararında Der'î ile görüşerek anlaşma yaptığını düşünenler olmuştur. Nitekim Yişay'ın bu kararını açıklamasından saatler önce Der'î bir basın toplantısı düzenleyerek aradaki

anlaşmazlığı çözdüklerini beyan etmiş, partinin birlik içerisinde devam edeceğini, Yişay'ın partide 2 numara olduğunu ve kurulacak koalisyonda bakanlık konumuna getirileceğini açıklamıştı.²¹ Fakat Yişay'a yakın kaynaklar arada herhangi bir anlaşmaya varılmadığı görüşündedirler. Nitekim basın toplantısına Yişay'ın katılmadığı belirtilmektedir.²² Tarafların yatıştırılması ve problemlerin çözümü için partinin saygın din adamları da devreye girmişlerdir. 13 Aralık'ta sabah saatlerinde Ba'dani partinin dini yönetim kurulu başkanı Şalom Kohen ile görüştüktan sonra Der'î'yi Yişay ile görüşmemesi hususunda uyarmış, Yişay'ın ayrılma konusunu kurulda ele alacaklarını söylemiş, nitekim parti üyeleri ve temsilcilerine bu konuda herhangi bir açıklama yapmamaları doğrultusunda direktif vermiştir.²³

Ha-Am İtanu Partisi'nin Kurulması

Meseleyi çözmek için Yişay tarafında olan R. Meir Mazuz ile Der'î tarafında olan Ba'dani 15 Aralık'ta sabah saatlerinde bir araya gelmiş, fakat bu görüşme olumlu sonuç vermemiş,²⁴ görüşmenin hemen ardından Yişay partiden ayrılıp ha-Am İtanu adlı yeni bir parti kurduğunu beyan etmiştir. Düzenlediği basın toplantısında Yişay partiden ayrılmakla çizgisinin değişmediğini, yine Ovadya Yosef'in çizgisinde devam edeceğini beyan etmiştir.²⁵ Bir grup Şas partili Yişay'ın yeni parti kurduğunu açıkladığı basın toplantısını basarak toplantıyı provoke etmiş, onu hainlikle suçlamışlardır.²⁶ Kurulan yeni partinin manevi lideri Kisse Rahamim Yeşiva'sı dekanı R. Meir Mazuz'dur. 21 Aralık'ta R. Dav Liur ve Elikim Livnon Mazuz'la bir araya gelmiş, bunun üzerine bu üçlünün partinin dini konseyini oluşturdukları yorumu yapılmıştır.²⁷ Medyada yer alan bilgilere göre ilk başta partinin adının, Ovadya Yosef'e

Der'î'nin parti başkanlığını ele almasından sonra taraflar arasında gerginlikler yaşandığı için Yişay'ın bunlardan rahatsız olduğu biliniyor, bu duruma bir son vermek için girişimde bulunacağı bekleniyordu.

Meseleyi çözmek için Yişay tarafında olan R. Meir Mazuz ile Der'î tarafında olan Ba'dani 15 Aralık'ta sabah saatlerinde bir araya gelmiş, fakat bu görüşme olumlu sonuç vermemiş, görüşmenin hemen ardından Yişay partiden ayrılıp ha-Am İtanu adlı yeni bir parti kurduğunu beyan etmiştir.

Yişay ve Der'î arasındaki çatışmada taraftarların dini duygularının da kullanılmaya çalışıldığı, partinin kurucusu ve eski manevi lideri R. Ovadya Yosef'in de malzeme olarak kullanıldığı görülmektedir.

atfen "Maran/Üstat" olacağı kararlaştırılmıştır.²⁸ Ha-Bayit ha-Yehudi Partisi'nden Yoni Şitbon 14 Aralık'ta kendi partisinden ayrıldığını ve ideolojik sebeplerden dolayı Yişay'ın yanında yer alacağını açıklamıştır.²⁹ Dindar Siyonist kampın manevi liderlerinden olan Şlomo Avinar kurulan yeni partinin "Yişay'ın dindarlığı ile Şitbon'un milliyetçiliğinin bu partide bir araya gelerek ümmet için çok büyük bir hayra vesile olacağı" hususunda kanaatini açıklamıştır.³⁰ İlk beklentilere göre ha-Bayit ha-Yehudi Partisi'nden Uri Ariel'in, lideri olduğu Tekuma grubu ile kendi partisinden koparak Yişay'ın kurduğu partiye katılacak,³¹ partinin adı "Yahad/Birlikte" olacaktı.³² Fakat Uri Ariel'in isteğine rağmen Tekuma merkezi yönetim kurulu partiden ayrılmama kararını verdi.³³ (Tekuma'nın Yişay'ı redetmesinin sebebi olarak kadınlara partide yer vermemesi gösterilmektedir.³⁴) Her ne kadar araları bozuk olsa da Bennet ile gerçekleşen toplantıdan sonra Ariel'in kendi partisinde kalacağı belirtilmiş,³⁵ Şitbon Tekuma grubundan olan milletvekillerine seslenerek Yişay'a katılmaya davet etmiştir.³⁶ 22 Aralık'ta Mazuz, 2015 seçimlerinde tarafların birbirine saldırmalarını sağlamak için Der'î ve Yişay arasında üçlü bir toplantı düzenleme girişiminde bulunmuş, fakat bu girişim karşılıksız kalmıştır.³⁷ 23 Aralık'ta Studentim le-Yisrael hareketi lideri Eliyahu Nissim, Yişay ve Şitbon'a mektup yazarak Mikael ben-Ari'nin lideri olduğu Otzma le-Yisrael Partisi'ne katılarak güçlerini birleştirmeye davet etmişse³⁸ de henüz bu konuda bir adım atıldığı görülmemektedir.

Modaya Ayak Uydurma: Siyasetin Kasetle Dizaynı

Yişay ve Der'î arasındaki çatışmada taraftarların dini duygularının da kullanılmaya çalışıldığı, partinin kurucusu ve eski manevi lideri R. Ovadya

Yosef'in de malzeme olarak kullanıldığı görülmektedir. Her iki taraf birbirini Yosef'in hatırasına ihanet etmekle suçlamaktadır. Der'î yanlıları Yosef'in bu olayı daha önce öngörmediğini, ayrılığa razı olmadığını ileri sürerek bu nedenle Yişay'ın bir ihanet içerisinde olduğunu iddia etmektedirler.³⁹ Nitekim Yosef'in kızı Adina Bar-Şalom da Yişay'a egosunu bir tarafa bırakmasını ve babasının çizgisinde devam etmesini tavsiye etmiştir.⁴⁰ Yişay yanlılarının cevabı ise sert olmuştur. Parti içerisinde Der'î'nin otoritesini sarsmak için Yosef'in görüntülü ses kaydı 28 Aralık'ta medyaya servis edilmiştir.⁴¹ Her ne kadar Yişay ve partinin manevi lideri Mazuz kabul etmeseler⁴² de bu kayıdı Yişay tarafından servis edildiği iddia edilmektedir. 2008'de Yosef'in evinde yapılmış bu kayıta Yosef, Der'î hakkında konuşmaktadır. O, Der'î'nin başına buyruk davranışlarından yakınmakta, böyle davranmak istiyorsa Der'î'nin gidip kendi partisini kurması gerektiğini söylemekte, Der'î'yi bir hırsız ve kötü adam olarak niteleyerek onu partiye alacakları takdirde toplum nezdinde itibar kaybedecekleri endişesini dile getirmektedir. Kasette Yosef Yişay'ın parti için emeklerinin çok olduğunu, onu geri plana almanın doğru olmayacağını ve Yişay'a ihanet edemeyeceğini beyan etmektedir.⁴³ Hakkındaki kaset olayının ardından Der'î, Yişay'ı müteveffa manevi liderin hatırasına saygısızlık etmekle ve onu kendi kişisel çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmakla suçlamıştır. Der'î parti başkanlığından istifa etmesi için izin dilekçesini partinin dini yönetim kuruluna sunmuş, dilekçesinde bu olayın kendisini "R. Ovadya Yosef'in ölümünden daha çok üzdüğünü" belirtmiştir. Fakat bu dilekçe reddedilmiş ve partinin yola Der'î ile birlikte devam edeceği kararı alınmış, konsey Der'î'yi desteklemek için bir bildiri yayımlamıştır.⁴⁴ Fakat Der'î bu

konuda henüz bir görüş beyan etmese de Şas içerisinden kaynaklar Der'î'nin Ocak ayının ortalarında parti yönetimine yeniden geçeceğini öngörmektedirler.⁴⁵ Nitekim Der'î Kanal 2'ye verdiği röportajda bunun sinyallerini vermiş, bu konuda görüşü sorulduğunda bir politikacının görüşünü değiştirmemesinin imkansız olduğunu söylemişti.⁴⁶ Ha-Am İtanu partisinin manevi lideri Mazuz da Der'î'ye mektup yazarak onun Şas Partisi'ni terk etmemesini tavsiye etmiştir.⁴⁷ Parti Yosef'in hatırasına ihtiram için "Baba, onlar sana ne yaptı" şiarıyla 29 Aralık'ta kampanya başlatmış, bu kampanya çerçevesinde Yişay'ın bir hain olduğu ve Der'î'nin desteklenmesi gerektiğini hedeflemiştir.⁴⁸ Yosef'in kızı Adina bar-Şalom ve David Yosef Kudüs'te Sanhedria mezarlığında Yosef'in mezarı başında 40 civarında partili ile birlikte toplanarak basın toplantısı düzenlemiş, Yişay'ın arsızca davrandığını ve yaptıklarının affedilemez şeyler olduğunu söylemiştir.⁴⁹ İşaret edilmelidir ki Yişay'ın partisinde kadınlara yer verilmeyeceği duyurulurken,⁵⁰ Der'î bu konuda bir açılım yaparak kendi eşi Yaffa Der'î ve Adina bar-Şalom yönetiminde partide kadın konseyi oluşturmuştur. Bu açılımın duyurulduğu basın konferansında, gazetecilerin özellikle dikkat çektiği iki sıra dışılık vardı: Salonunda İsrail bayrakları da yer almaktaydı ve katılımcılara su ve Türk kahvesi ikram ediliyordu.⁵¹

2015 Seçimlerinde Şas'ı ve ha-Am İtanu'yu Ne Bekliyor?

Ovadya Yosef'in ölümünden sonra Şas Partisi'nin toplum nezdinde giderek itibarının sarsıldığı ve oy kaybettiği müşahede edilmekteydi. Fakat parti içerisinde yaşanan bu ayrılık ve ardından kaset olayının patlak vermesi durumun daha da kötüleşmesine sebebiyet vermiştir. Midgam

kamuoyu araştırmaları kurumunun verilerine göre, İsrail toplumunun %50'si Şas Partisi'nin artık görevini tamamladığını düşünmektedirler. Partinin tabanını teşkil eden Mizrahi Yahudilerinin (Doğu Yahudileri) %41'i Şas'ın kurulduğundan itibaren kendilerine herhangi bir fayda sağlamadığı görüşündedirler. Araştırmaya katılanlardan %30'luk kısmı Şas'ın kendilerine yardım ettiğini, %20'lik kısmı ise Şas'a bağlılıklarını beyan etmişlerdir.⁵² Kanal 1'in yaptığı araştırmada ise genel olarak İsrail sağının oy kaybettiğini, 2015 seçimlerinde Likud'un 25, ha-Bayit ha-Yehudi'nin 15, Şas Partisinin ise 6 vekil çıkarabileceği ifade edilmektedir.⁵³ Mahon Smit'in araştırma sonuçları ise buna yakın sonuçları işaret etmekte, fakat Ovadya Yosef'in kasetinin yayınlanmasından sonra Şas Partisinin güçlendiğini ifade etmektedir.⁵⁴ Haaretz'te yayınlanan araştırma sonuçları ise şu şekildedir: Likud 24; Avoda-Tnua 23; ha-Bayit ha-Yehudi 15; Kulanu 9; Yisrael Beyteynu 6; Yeş Atid 11; Şas 6; ha-Am İtanu 1; Yahadut ha-Torah 8; Meretz 6; Hadaş 4; Raam Taal 6; Balad 1; Arap partileri 11; Kadima 0.⁵⁵ Maariv'de yayınlanan sonuçlar da bundan çok farklı değildir.⁵⁶ Yine farklı kurumlar tarafından yapılan birçok araştırma, 2015 seçimlerinde Şas Partisi'nin Knesset'e girecek milletvekili sayısını 6 olarak tahmin etmektedir. 2013 seçimlerinde Knesset'te 11 koltuk kazanan Şas için bu durum yarı yarıya itibar kaybı anlamına gelmektedir. Kanal 10'un yaptığı araştırmaya göre ise Şas Partisi 4, ha-Am İtanu Partisi 4 koltuk kazanacaklardır.⁵⁷ Yişay seçimlerde partisinin Knesset'e 10 milletvekili ile girebileceğini beklese⁵⁸ de, Yişay'ın sağ kesimin oylarını toplamak için planladığı koalisyon projeleri tutmadığı için bu beklenti realiteden uzak durmaktadır. Şas Partisi'nin de oylarının eriyeceği ve diğer sağ yönlü partilere gideceği söylenebilir.

Ovadya Yosef'in ölümünden sonra Şas Partisi'nin toplum nezdinde giderek itibarının sarsıldığı ve oy kaybettiği müşahede edilmekteydi.

Yişay seçimlerde partisinin Knesset'e 10 milletvekili ile girebileceğini beklese de, Yişay'ın sağ kesimin oylarını toplamak için planladığı koalisyon projeleri tutmadığı için bu beklenti realiteden uzak durmaktadır.

SONNOTLAR

- 1 Ovadya Yosef hakkında bkz. Eldar Hasanov, "İsrail siyasetinde etkin bir din adamının ardından: R. Ovadiyah Yosef", <http://bilgikultur.org/uploads/files/yosef.pdf>
- 2 <http://www.haaretz.com/opinion/.premium-1.633791>
- 3 https://www.knesset.gov.il/faction/eng/FactionPage_eng.asp?PG=2
- 4 https://www.knesset.gov.il/govt/eng/GovtByNumber_eng.asp?govt=...
- 5 <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4341021,00.html>
- 6 <http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1845815> (הקפסה אל ישי ילא לש תטלחומה תונמאנה)
- 7 <http://www.haaretz.com/news/israel-election-2015/.premium-1.633271>
- 8 <http://news.nana10.co.il/Article/?ArticleID=931320> (ס"ש העידוה לע הגנהה תשלושמ, יערד: וןחציו מלוכל)
- 9 <http://www.mako.co.il/news-military/politics/Article-ae6197a80b66e31004.htm> (ישי שקיב שפוח לוקשל בו'גה שדחה) (יערד רחבנ תימשר תישארל)
- 10 <http://www.kolhazman.co.il/16953> (ישי ישנא תא רטפמ יערד: ס"שב חותמ בוש)
- 11 <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/09/israel-shas-sephardic-party-aryeh-deri-eli-yishai-leadership.html>
- 12 <http://www.globes.co.il/news/m/article.aspx?did=1000993133> (וירבע מפידיעמו ישי לע מירחומש בוצע: ס"שב ריכב)
- 13 <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/09/israel-shas-sephardic-party-aryeh-deri-eli-yishai-leadership.html>
- 14 <http://www.vosizneias.com/177057/2014/08/28/jerusalem-shas-holds-commemorative-event-marking-11-months-since-the-death-of-rabbi-ovadia-yosef/>
- 15 <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/09/israel-shas-sephardic-party-aryeh-deri-eli-yishai-leadership.html>
- 16 <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/661/566.html> (הפקתה תיבמ לע יערד:הירא וז הדובע הרז, תדובע לילאם)
- 17 <http://www.news1.co.il/Archive/001-D-356604-00.html> (יערד מע ותימאר קימע וןמארעשמ: יש)
- 18 <http://www.kikar.co.il/158190.html> (ס"שב ראשיהל טילחה ישי ילא: מימויאה רחאל)
- 19 <http://www.iba.org.il/bet/bet.aspx?type=1&entity=1051439> (ישייל יערד יוב ס"שב סויפ וויסיו דוע)
- 20 <http://www.kikar.co.il/158190.html> (ס"שב ראשיהל טילחה ישי ילא: מימויאה רחאל)
- 21 <http://www.haaretz.co.il/news/elections/1.2512611> (השדח הגלפמ מיקמו ס"שמ שרופ: עירכה ישי ילא)
- 22 <http://www.jpost.com/Israel-Elections/Yishai-staying-in-Shas-Deri-says-384070>
- 23 <http://www.globes.co.il/news/m/article.aspx?did=1000993133> (וירבע מפידיעמו ישי לע מירחומש בוצע: ס"שב ריכב)
- 24 <http://www.kikar.co.il/158809.html> (רדה תא אל לבא, הגלפמה תא בצוע ינא: ס"שמ שרפ ישי ילא)
- 25 <http://www.maariv.co.il/> (ונתיא מעה, השדח הגלפמ מיקמו ס"ש תא בצוע: תימשר עידוה ישי ילא)
- 26 <http://www.iba.org.il/bet/?type=1&entity=1062045> (ילא ישי זירכה לע תמקה תגלפמ "ורמ")
- 27 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/289693> (ה'תשע"ט: לש ישי מברכה חזאמ, וןבל רחאלו)
- 28 <http://www.iba.org.il/bet/?type=1&entity=1062045> (ילא ישי זירכה לע תמקה תגלפמ "ורמ")
- 29 <http://www.bhol.co.il/article.aspx?id=77166> (ניו וןבוטש: ישי ינאר ושקב בוש, הצור וןורל ותיא)
- 30 <http://www.kipa.co.il/jew/60021.html> (ברה רניבא: ילא ישי ינאו וןבוטש ואיב הכרב הלודג המואל)
- 31 <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/660/183.html> (ומתסמ: ילא ישי ירואו לאירא וצורי המישרב תפחושמ)
- 32 <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/188697#V19ZjLF-So>
- 33 <http://www.nrg.co.il/online/11/ART2/661/661.html> (זכרמ המוקת: אל גולילף תיבהמ ידוהיה)
- 34 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/289378> (תגלפמב לש ילא ישי אל ויה מינע)
- 35 <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4605899,00.html>
- 36 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/289421> (ןבוטש ירבדל המוקת: וןמטענה: ילא ישי)
- 37 <http://www.haaretz.com/news/israel-election-2015/.premium-1.633271>
- 38 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/289758> (האדקישל: וןמטענה: ילא ישי)
- 39 <http://www.kikar.co.il/158190.html> ; <http://www.maariv.co.il/> (עידוה ישי ילא) (ס"שב ראשיהל טילחה ישי ילא: מימויאה רחאל) (ונתיא מעה, השדח הגלפמ מיקמו ס"ש תא בצוע: תימשר עידוה ישי ילא)
- 40 <http://www.haaretz.co.il/news/elections/1.2512611> (השדח הגלפמ מיקמו ס"שמ שרופ: עירכה ישי ילא)
- 41 Kanal 2 tarafından yayınlanan bu haberi izlemek için bkz. <http://www.youtube.com/watch?v=nQjYt30Uq0>
- 42 <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4610386,00.html> (ה'ורמ": לש ילא ישי יערדל: לא בצועת תא ס"ש)
- 43 http://www.mako.co.il/news-military/politics-q4_2014/Article-2af8336ec029a41004.htm (יערד: ס"ש תא הריעסמם תטלקה) (ישיב דונבא אל, עשרו בנג)
- 44 <http://www.haaretz.co.il/news/elections/1.2524768> (יערד תורטפתה תא תתחז ס"ש לש מימכחה תצועמ)
- 45 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/290816> (מימרוג שב"ס: יערד רווח עובשב אבה)
- 46 <http://www.mako.co.il/...> (קר רומח אל הנשמ תא ותעד)
- 47 <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4610386,00.html> (ה'ורמ": לש ילא ישי יערדל: לא בצועת תא ס"ש)
- 48 <http://www.maariv.co.il/> (הנשויל הרטע ורויחה אל ס"שב: וןשע מה המ, אבא)
- 49 <http://www.haaretz.co.il/news/elections/1.2524300> ("הז תא השעש ימל הליחמ ויא, וןבצח ישי ילא": ורבק לעמ הידבוע ברה לש ונב)
- 50 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/289378> (תגלפמב לש ילא ישי אל ויה מינע)
- 51 <http://www.haaretz.com/news/israel-election-2015/1.632398>; <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4605680,00.html>
- 52 <http://www.bhol.co.il/article.aspx?id=77939> (רתוי מ-50% סרובס ס"ש המייס תא הידיקפת)
- 53 <http://www.bhol.co.il/article.aspx?id=78036> (ס"ש • שלחנ וימיה: שדח רקס 6- מיטדנמ)
- 54 <http://www.bhol.co.il/article.aspx?id=78209> (תששואתמ דיתע שי: תקוחתמ ס"ש: רקס)
- 55 <http://www.haaretz.co.il/news/elections/1.2502322> (תארקל תוריחה: לכ ירקס הפוקתה הנורחאה)
- 56 <http://www.maariv.co.il/news/elections-2015/Article-459222> (רקס: דוכילה פקוע תא הנחמה ינויצה -25 תמועל מיטדנמ 24)
- 57 <http://www.bhol.co.il/article.aspx?id=77660&cat=34> (רקס מירקסה: מג תעונת ס"ש מגו מעה נתיאר 4)
- 58 <http://www.timesofisrael.com/ex-shas-mk-yishai-called-traitor-as-he-unveils-new-party/>

Ortadoğu Çalışmaları Merkezi [ORMER] Sakarya Üniversitesi'ne ait bir birim olup aynı zamanda da Ortadoğu üzerine çalışan akademisyenleri bir araya getiren Türkiye'deki en büyük merkezdir. 2013'te kurulan ORMER, sistematik bir şekilde Ortadoğu çalışmaları yürütmesinin yanı sıra 25 kişinin üzerindeki kadrosuyla değişik lisansüstü programlarını da yürütmektedir.

Sakarya Üniversitesi
Esentepe Kampüsü 54187 Serdinar / SAKARYA
+90 264 295 3602
ormer@sakarya.edu.tr